



KÖZÖSSÉGI MUNKÁÉRT KAPOTT BEKE PÁL-DÍJAT

TELEFONOS BESZÉLGETÉS VARGA GÉZÁNÉVAL,
A GYŐRVÁRI FALUHÁZ BARÁTI KÖRÉNEK ELNÖKÉVEL

– Jó napot kívánok, Mátjus Aliz vagyok a Magyar Művelődési Intézetből.

– Varga Gézané, tessék parancsolni.

– A Magyar Művelődési Intézet igazgatónőjének, Závogyán Magdolnának a javaslatára, és egyben az én elképzelésem szerint, egy beszélgetést szeretnék önnel készíteni telefonon, hogy még a szeptemberi, megújult első számunkba belekerüljön. Nem fogjuk így látni egymást – de az olvasóknak képeket mutatunk a díjátadásról –, és nem fogom látni a helyszínt – de folyóiratunkban láthatóvá tesszük a Beke Pál – Makovecz Imre – Ekler Dezső művelődési ház épület-megújító programjának egy nyereségét, a győrvári Faluházat, amelynél Ekler Dezső működött közre Makovecz Imre építéstartársaként. Mindarról szeretném kérdezni, amiért a Beke Pál-díjat kapta. A Győrvári Faluház és a Baráti Kör történetéről.

– Kilencvenhárom ószén Pósfay Péter, Beke Pali és Pintyőke István polgármester úr az egervári Csali csárdában leültek, mert állt a Faluház, de csak a diszkrét ment, más közösségi célú tevékenység nem folyt az épületben. Ennek következményeként fokozott volt az amortizáció, egyértelművé vált, hogy valamit tenni kell. Pali felvázolta a civilekkel kapcsolatos legfőbb gondolatait, és úgy döntöttek, hogy meg kell mozgatni a falu humán tartalmát, az értelmiséget és mindenkit, aki tenni akart Győrvárért. Úgy gondolták – ezen a beszélgetésen én nem voltam még ott –, hogy a közösségben nagyobb erő van, mint ha valahonnan idejön egy népművelő vagy akárki, akit a település vagy befogad – mert az is lehetett volna, hogy sikerül – vagy nem. Úgy gondolták, meg kellene próbálni helyiekkel belakni a Faluházat.

Elkezdődtek ősztől a beszélgetések, Pósfay Péter akkor népművelőket képezett, volt egy csoportja az MMIK-ban, őket is megmozgatta. Estéken át tanácskoztunk, egyszer Péter csoportjával, a népművelőkkel is találkoztunk. Később Pétert megkértük, hogy segítsen a közösségszervezésben, ő elfogadta a felkérést, jött, és megmozdult a falu. Pestről Ilikáék is itt jártak. Azzal, hogy ezt az új épületet jó lenne, ha mi vennénk birtokba, mi lakanánk be, és mi működtetnénk, sikerült fölrazni az embereket. Akkorra már a diszkrét miatt nemcsak a Faluház, hanem a vasútállomás és az emlékpark környékét is megrongálták, tele volt a falu autóval, szeméttel. A Faluházat nem ezért építettük, változás kellett, egyértelművé vált, hogy innenél csak a közösségfejlesztés hagyományos eszközeivel folytatódhatott a dolog. Hozz még egy embert, hozd el a barátodat, hozd el a kollégádat, és a kilencvenhárom ószétől elindult mozgolódás következményeként kilencvennégy január huszonegyedikén megalakult a Faluház Baráti Köre. Megvannak a jegyzőkönyvek, azoknak a nevei, akik akkor föl vállalták ezt a munkát. A faluban felpozdult a közösségi élet.

Kezdtük azzal, hogy maradhat a diszkrét szombatonként, de szabályok közé kell szorítani. Neki álltunk a Faluházat kitakarítani, újrendezni, áthoztuk a régi, omladozó könyvtárból a könyvtárat, meszeltünk, csiszoltunk, ablakot pucoltunk, tehát először visszaállítottuk a normális képét. Folytattuk a közösségi foglalkozásokat, fölgyorsultak az események, kiscsoportok alakultak, női, férfi focicsapatok megalakultak, az újságírás előkészítéséhez hozzáfogtunk, kiválogattuk, ki mire lenne alkalmas. Közben szó szerint elindultunk a faluban, hogy a település lakói jöjjenek be a megújult tevékenységű Faluházba, nézzenek körül, tekintsék meg csoportjainkat, és ha úgy

érzik, részt tudnának vállalni valamelyik munkájából, csatlakozzanak. Páran felosztottuk magunk közt a falut, bementünk házakhoz, hirtelen kétszázötvenkét tagja lett az egyesületnek.

Volt, hogy csak a fiatal, volt, hogy az egész család, mindenki tenni szeretett volna. Kívül-belül megújítottuk a Faluházat, kitakarítottuk a környezetét. Egy évvel később, mint a megnyitása volt, kilencvenhárom május tizenötödikén tartottuk az első falunapot, akkor avattuk a házat, rá egy évre megjelent az első újságunk, folyamatosan működött nyolc-tíz csoportunk, (kézműves, asszonytorna, aerobik, néptánc stb.), folytak a próbák, kész műsorokkal rendeztünk, nagy falunapot tartottunk, disznót vágtunk, miegyéb, ami ebbe belefér. A környező falvakból is hívtunk vendégeket, akik velünk együtt örültek, illetve az ő amatőr csoportjaik is felléphettek. Egy nagyon jól sikerült népiünnepély és utcabál kerekedett. A falu fellélegzett, felszabadult, lelkiileg meg örömmünnepet ült. Ennek az emléke végigkísért bennünket, sokáig ebből táplálkoztunk, ebből a közösségi együttélégetvételből. Ezt folytatta a többi tizenkilenc év. Nem mindig diadalmenetben, voltak mélypontok, de mindig tovább tudtunk lépni. Rájöttünk, hogy sok lábon kell állni, több mindent kell csinálni. Fölvállalt ez a kis csapat, ez a kis közösség sok mindent. Menet közben tanultunk meg az ügyintézésről kezdve minden, velem együtt. Kilencvennégy január huszonegyedikén engem választottak meg elnöknek. Épp hiányérzetem volt, mert akkor mentem nyugdíjba, hiányzott a csengőszó... Pedagógus voltam, hiányoztak a gyerekek, a szülők, mindenki. Itt újraéledtem. Nem tudtam, hogy ilyesmi szunnyadozik bennem. Annak ellenére, hogy az iskolában is foglalkoztam ilyesmivel a szabadidőmben. Tanító voltam. Azt szokták mondani, hogy egy lámpás. De én ezt most idézőjelbe teszem: éjjel-nappal nyüzsögtünk. Volt, amikor hajnalok hajnalán éppen padlószőnyeget ragasztgattunk, terítgettünk, mindenki, amihez értett, abban segített. Egy kicsit átalakítottuk a házat, izgultunk, hogy Makovecz úr háborogna, de megbékélt a lelke vele, mert azt mondta, amit csináltunk, ő se csinálta volna meg különül. Annyira az ízlése szerint való lett a térelválasztó, miegymás, amit kigondoltunk, megcsináltunk.

– *A Makovecz Faluház hogyan épült?*

– Elhúzódtott egy kicsit. Kilencvenháromban adtuk át, olyan öt-hat év eltelt a kezdéstől. Akkor még én is tanítottam, már akkor besegítettem az építésnél. Tudni kell, hogy az egész falu mozdult. A fákat itt az erdőben vágják ki. Kisgyerekes csoportoknak szoktam mondani, hogy a Ludas Matyihoz hasonlóan válogatták a megfelelő fákat itt a környék erdeiben. A lakosság tisztította, pácolta (érdekes technikával épült, ennek is megvan a külön története). Külön említésre méltó, hogy milyen sokan dolgoztak itt társadalmi munkában (most önkéntes



munkát mondunk). Dolgoztak látástól vakulásig, összefogással, és a produktumot magukénak érezték-érzik a mai napig. Az építkezés fázisairól készültek fotók, fölnagyítottam belőle, csináltam kiállítást, kiraktuk évforduló alkalmából, rácsodálkoztak önmagukra az emberek.

Ezt én úgy hívom magunk között, meg Beke Pali is azt mondaná rá, hogy közösségi művelődés. Van, aki köré kialakul egy ilyen. És civil módon, fizetés nélkül. Maga az egyesület, a vezetőség, tagsága, mi csináltunk meg mindent. Az önkormányzat támogatta, amennyire tudta, kevés kis pénzzel, mikor, hogyan, mennyivel. Erről később szerződés készült, mert átvállaltuk a közművelődést, mint kötelező feladatot az önkormányzattól, ami akkor újnak számított. Az is újnak számított, hogy itt olyan képzéseket indítottunk el, amit most kistérséginek mondanánk, sőt, a szomszédos Zala megyei falvakból a vezetők is idejártak. A népfőiskolánál pályáztunk, akkor kétszer egymás után is nyertünk, a képzésbe bevontuk a környező településeket is. Először azt gondoltam, hogy a mi képviselő-testületünknek kellene egy képzés, fölrázni őket, hogy ne csak a jogaikat ismerjék, hanem a kötelességeiket, a tárgyalási technikát, ügyintézés, ilyesmit tanuljanak meg. Olyan neves előadókat hívtam, hogy hamar híre ment, és a környező településekből előbb érdeklődtek, hogy jöhetnek-e más települési testületek is, majd csatlakoztak a képzésekhez. Bizony itt tizenhárom községből voltak képviselő-testületek, úgyhogy akár hetvenen-nyolcvanan voltunk egy-egy alkalommal. Pósfay Péter csinált ebből egy nagyon jó képzést. Nekem megvan az anyaga. A képzés elvégzése után diplomát adtunk. A következő évben közkívánatra kimondottan a polgármesterek-

nek helyben csináltunk egy oktatási tréninget, plusz egyet Zalakaroson magunknak, a Faluház Baráti Kör vezetőségének, a képviselő-testületnek, a kisebbség képviselőjének és a pedagógusoknak (ebben volt átfedés, mert volt aki vezetőségi tag is volt, egyben iskolaigazgató vagy óvodavezető, képviselő, egyházi vezető). Akkor még nem volt ennyi mobiltelefon, mondtam, jó lenne egy kicsit elmenni innen, ebből a környezetből, egymásra hangolódni. Önismereti, társismereti tréninget tartottunk, hogy együtt tudjunk működni. Ennek jó lenne az ismétlése. Pályáztunk is rá, de sajnos nem nyertünk. Pedig bíztunk benne, hogy összefogjuk azokat, akiknek kötelességből vagy választott tisztségükből adódóan illik tenni a faluért, valamint azokat is, akik önszántukból akarunk társulni ehhez a csapathoz, képesek tenni a faluért, mozgathatók.

Ilyeneket csináltunk. Amikor teleház nyitására volt lehetőség, azonnal éltünk vele, hogy az informatika eszközei is elérhetőek legyenek, kinyíljon a világ a falu előtt. Sajnos mindig a pénzünk volt kevés. Sokszor úgy feküdtem le, hogy nem tudtam, hogyan tovább, de még eddig mindig valami csoda történt, mert mindig volt tovább. Ezek a mélypontok újabb lökést adtak. Mindig mindent megpróbáltunk megragadni, hogy a színvonalból ne kelljen alább adni. Az informatikával is úgy jártunk, hogy sikerült több gépet beszerezni, amit most már föl kéne újítani, elhasználódott a tizenkilenc, lassan húsz év alatt. Az új lehetőséget kihasználva az elmúlt másfél évtized alatt több alkalommal tartottunk számítástechnikai képzéseket helyi lakosoknak több szinten, vizsgákkal és ezek sikerességét igazoló dokumentumokkal (fialoknak, időseknek, kismamáknak).

Amikor az emberekre rátelepedett ez a munkanélküliségtől való félelem és a valós munkanélküliség, akkor feléjük nyitottunk egy másik pályázattal. Nálunk roma kisebbség van, sok a hátrányos helyzetű, az is egy külön feladat. Mire észbe kaptunk, azt vettük észre, hogy annyi feladattal foglalkozunk, hogy ásitozni, unatkozni nem érünk rá. És, hogy mindenkinek az erejére szükség van – továbbra is.

Most azt érzem, hogy a lendület egy kicsit alábbhagyott, itt mindenki egy kicsit befelé fordult. Mi húsz évvel ezelőtt indítottunk, és ez tartott tavalyelőttig. Tavaly meg az idén, mintha fogyna az erő. Hajtani kell az embereknek, a munkahely a meghatározó. Sokszor levegőt venni alig van idejük, valaki tényleg így él, valaki így tesz. Nagy különbségek vannak családok, emberek között. Egy részük nagyon elkenyelmeseedett.

Tudom, hogy van olyan kis falu, amelyik most kezd éledezni és most éli át a közösség erejének fantasztikus élményét. Én bízom benne, hogy nálunk ez a mostani csak egy átmeneti állapot. Én már leszál-
lóágban vagyok, de az utánpótlás itt van mellettem, körülöttem. Megnyertünk egy pályázatot, kezdődnek a ház felújításával kapcsolatos szükséges javítások. Ez a munka elhúzódott, az őszi rendezvényeken

pótoljuk majd a nyári pangást. A vizes bloknál van egy törés, ami miatt falat is kell bontani, és akkor megújul a vizes blokk. A fűtést korszerűsítjük, hogy spórolni tudjunk, készül egy kiállítótér – erre Leader pályázatot nyertünk. Megújulunk, és akkor reméljük, megy minden újra.

Azt még elmondom, a kollégám fiatalember, itt ül mellettem, húsz év alatt mi úgy voltunk önfenntartók, hogy én önkéntesként voltam és vagyok itt, a munkanélküliekkel való foglalkozásért felvehetek havi 43-46 ezer forintot (a munkaügyi központ pályázata kapcsán), ez az összes, én más pénzt föl nem vettem, nem is veszek fel. De a kollégámat és a taksarítónót, akit alkalmazok, aktuális pályázati forrásból és az egyesület saját bevételeiből fizetem. Nincs egy folyamatos forrásom, amit föl tudnék használni. Azt is szoktam mondani, hogy ez a ház, és amit mi itt csinálunk, egyfajta tanoda is volt. Aki értelmiségit, fiatalembert, kezdőt vagy egyetemistát-főiskolást – a kollégám is tanító – alkalmaztunk, azt így sikerült fizetni (pl. munkaügyi támogatás). Mivel annyi félét csináltunk, mindenbe belekóstolhatott. Amikor a munkabérhez és járulékhöz szükséges forrás elapadt, akkor, mint a régi mesterlegényeknek – segédeknek, ha lejár az ideje, akkor továbbállt, de a tarsolyában ott volt a sok tapasztalat. Most a stabilitás hiányzik, úgy gondolom, hogy ez a munka megért arra, hogy legalább egy embert lehessen fizetni, és azt biztosan, folyamatosan. Ebben az irányban az önkormányzatnál is tettünk javaslatot, hogy történjen valami. Pár hónapja az önkormányzat kisegítette az egyesületet, mert nem lett volna forrásunk a bérre, és nem szerettük volna a fiatal kollégát elveszíteni. Megnyert pályázataink is lógnak a levegőben. Még az 1%-ról sem tudjuk, mennyi lesz. Hiányzik a stabilitás, a biztonság. Féltem őt, féltem, amit összehoztunk. Kár lenne kiborítani a fürdővízzel a gyereket is – szokták mondani.

– *Én nagyon bízom benne, hogy intézetünk új igazgatója olyan évet fog indítani jövőre, hogy éppen az ilyen helyekre legyenek források.*

– Az nagyon fontos lenne. Az lenne a legnagyobb segítség. Akkor, amikor minden forintot foggal-körömmel szedünk össze, azt mind a tartalmi munkára lehetne fordítani. Egy fiatal nem lehet önkéntes, mint én, mert neki valamiből élni és a jövőjét építeni kell. Előtte áll az élet, gyereket nemzeni, nevelni, példát mutatni. Itt minőségi munkát vár el az ember, hogy tovább éljen a közösségi szellem, az egymásra figyelés, egymásból építkezés. Fontosnak tartanám, hogy ne azzal kelljen küszködni, hogy harmadikára lesz-e annyi pénz a számlánkon, hogy tudjak fizetést adni, meg még a járulékokat is be tudjam fizetni. Aki itt dolgozik, az az erejét a feladatára tudja fordítani. Az egyesületnek még most is hetvennyolcvan tagja van, akik önként akkor segítenek, amikor szükség van rájuk, legyen reggel vagy este,

hétköz- vagy ünnepnap. Reggel hétre jön a takarító-nő, a kollégám és én jövünk fél kilencre, és felváltva addig vagyunk, ameddig munka van. Mi civileknek számítunk, közösségi szintérnek, de az intézménynek járó kedvezményeket nem tudjuk igénybe venni, a forrásokat csak pályázati úton tudjuk megteremteni, holott közfeladatot látunk el. Az önkormányzat valamennyit ad. Az idén úgy oldottuk meg, hogy a fűtést, a vizet és villanyt fizeti, minden más mi teremtünk meg, pályázattal és saját bevételi forrásokkal. A működésünk átlag tízmillió forint fölött van, abból két és félmilliót szoktunk az önkormányzattól kapni. Saját ill. pályázati forrásainkból biztosítottuk a fedezetét annak, aki nálunk dolgozott, legyen az takarító vagy asszisztens, művelődésszervező, illetve a nagyobb rendezvényeknek és a működésnek is mindig mi teremtettük meg az anyagi feltételeit. De voltak olyan nagy pályázataink is, hogy parkot építettünk, könyvet vagy folyóiratot adtunk ki, de a kis és nagyrendezvényekhez is képeslap, videó vagy cd készült. Már a X. Kuruc fesztiválnál tartunk, jelenleg ennek az előkészületei, munkálatai zajlanak, beleértve a forráskeresést is. Az éves árbevételünket és ezzel párhuzamosan programjaink számát nézve azt lehet látni, hogy lefele csúsztunk.

Az elmúlt 1-2 évben energiánk zömét az adminisztrációs és forráskereső munkák emésztik fel a közművelődési szakmai tevékenység helyett. Ezek az évek most nehezek voltak.

Most már nekem is szükségem van a pihenésre. A tapasztalatomat nem veszem ki innen, de ide már friss erő kell, fiatalok kellene, fúsanak és csinálják. Az ember meg, ahogy tud, segíti őket.

– *Nagyon köszönöm, hogy beszélünk.*

– Ha tudok bármiben segíteni, szívesen teszem. Beke Palit nagyra értékeltem, becsültem. Nagyon sokszor találkoztunk. Ő hozta a francia mintát, a franciák is sokszor megfordultak itt, én két fiataalt elküldtem ki oda is tapasztalatcsere-re, mikor erre volt mód. Magyarországon belül is, amerre tudtunk, mentünk tapasztalatot és tudást szerezni és átadni. Győrváron mindenkit fogadtunk, aki érdeklődéssel tekintett tevékenységünkre. Kunbábonyba is vittem innen egy csoportot és hozzánk is nagyon sokan jöttek és jönnek mind a mai napig. A több lábbon állásba, amit elkezdtem mondani, a turizmus is beletartozott. Gyerekek, felnőttek, az országból nagyon sokan megfordultak itt. Mi tartottuk az első civil megyenapot. A kistérségi mozgalomnak a bölcsője itt volt. A Zalai

kistérség, a Hegyháti, huszonhárom település úgy fogja föl, hogy itt ringott a bölcsőjük nálunk. Ez a kapcsolat tovább él, élteni a Közkincs program és az ehhez hasonló közösségi kezdeményezések.

– *A honlapot meg tudja nézni, akinek az érdeklődését ez a beszélgetés felkeltette. Megköszönöm a beszélgetést.*

– Az országban most már több ilyen hely is van, mint mi, de akkor fehér hollónak számítottunk. Viszonthallásra.

2012. február 24-én Beke Pál-díjban részesült Varga Gézáné, a győrvári Faluház Baráti Kör elnöke. A kitüntetést Budapesten, a Méltóság Házában vette át. A 2009-ben elhunyt neves népművelő, Beke Pál tiszteletére alapított emlékdíjat több hazai művészeti és közművelődési szervezet ajánlása alapján évente két személynek ítéli oda. Varga Gézáné a Civil Közösségi Házak Magyarországi Egyesületének javaslata alapján került a jelöltek közé. 1993-ban alapító tagja volt – és napjainkig aktív szervezője – Vas megye első, közművelődési intézményt működtető egyesületének.

Vezetése alatt a győrvári Faluház neve fogalommal vált. Közösségért végzett tevékenysége mindnyájunk előtt példaként áll.

